

NOTES SOBRE LA FAMÍLIA QUE DONÀ NOM A L'ACTUAL SEU DE LA SOCIETAT D'ONOMÀSTICA: ELS DALMASES

Adrià CANAL i MORÉ

Com tots els socis sabem, l'actual seu social de la Societat d'Onomàstica es troba emplaçada al Palau Dalmases, situat al Carrer de Montcada, n.º 20, de Barcelona. Aquest edifici deu el seu nom a la família que s'hi establí a finals del segle XVII, concretament Pau Dalmases i Castells, més conegut com Pau Dalmases i Ros, mercader barceloní que visqué entre la segona meitat del segle XVII i principis del XVIII. En aquest Palau, els Dalmases organitzaren nombroses trobades literàries amb erudits barcelonins i, fruit de les dites reunions, nasqué l'*Acadèmia dels Desconfiats*. També, des del 1729, any de la seva fundació, es reuní habitualment al Palau Dalmases l'*Acadèmia de Bones Lletres*.

Aquest llinatge té la seva estirp en la persona de Francesc Dalmases, un pagès de Sant Martí Sescgueioles (Anoia) que va viure durant el segle XVI, i que era casat amb Agnès Miró. En els fogatges del 1497, però, ja consta entre els habitants d'aquest poble un tal Joan Dalmases.

Segons Francesc de B. Moll, en la seva obra "Els llinatges catalans", l'etimologia del cognom "Dalmases" es troba en el compost de *del mas*, essent "mases" el plural arcaic de "mas". Seguint aquesta afirmació, també podríem dir que "del" pot ésser una forma dialectal derivada de "deu", és a dir, que "Dalmases" pot tenir el seu significat en el compost "deu mases". Segons el meu parer, el cognom "Dalmases" pot ésser estretament relacionat amb el *delmeser* o *delmer*, encarregat de recollir els delmes (exaccions consistents en una desena part de fruits, rendes o beneficis que es lliuraven a l'Església o als senyors feudals) i que a canvi obtenia, pel seu servei, una participació en la collita. De la pluralització de "delmeser" és molt probable que pugui derivar "Dalmases". Hem de tenir en compte que aquest llinatge és molt antic a Sant Martí Sescgueioles i que a prop d'aquest terme hi hagué el castell de Vilallonga, documentat ja el 1022, d'on foren senyors feudals primerament els Castellar, després els Vilallonga, els Calders i els Rajadell, i que, dos segles més tard, el 1689, terme i castell foren venuts al citat Pau Dalmases.

El fill de l'estirp Francesc Dalmases fou Joan Dalmases i Miró, el qual es casà amb Elisabet Olivet, i del seu matrimoni nasqué el 1576, a Sant Martí Sescgueioles, Llorenç Dalmases i Olivet, sabater, que es casà a la parròquia del dit poble el 24 de novembre de 1602 amb Jerònima Solà. De la seva unió va néixer Pau Dalmases i

Solà, el qual va ser batejat a la parròquia de Sant Martí Sesgueioles el 20 de gener de 1613. Des de molt jove fou paraire -ofici molt corrent en aquell terme i a la comarca de l'Anoia a causa de la gran activitat ramadera ovina que hi havia i que consistia a comprar i preparar la llana per lliurar-la després als teixidors, tintorers i abaixadors-, però deixà el seu poble per traslladar-se a Barcelona i dedicar-se al comerç. El 1637 va contraure matrimoni amb Jerònima Castells i, anys més tard, formà societat per obrir una botiga de teixits. A més, es dedicà a l'exportació de robes de llana cap a Sardenya, i d'allí importava llana en brut, cuiros i pesca salada. El seu fill, Pau Dalmases i Castells, nascut a Barcelona vers el 1652, seguí aquesta mateixa activitat. El 1670 va contraure matrimoni amb la pubilla Caterina Ros, senyora de Castelladral i Valldeperes, filla d'un ric cavaller, i quatre anys més tard constituí una companyia amb Jeroni Ferrer per al comerç de teixits i una altra per al contacte amb el comerç colonial a Cadis i Lisboa i Nord-Europa a Amsterdam.

Amb l'enriquiment d'aquests negocis, Pau Dalmases i Castells comprà cases i botigues a Barcelona i el palau del carrer Montcada, el qual començà a ésser la residència familiar. També comprà, al terme de Cabrera de Mataró, una casa de camp. El 1685 fou nomenat cavaller, i quatre anys més tard comprà el terme i castell de Vilallonga, a prop de Sant Martí Sesgueioles. Aspirà al privilegi de noblesa, però no li fou concedit. L'assolí, en canvi, el 1692, el seu fill Pau Ignasi de Dalmases i Ros (Barcelona 1670-1718) per haver-se casat dos anys abans amb la noble Maria Marta de Vilana.

Poc interessat pels negocis, Pau Ignasi de Dalmases es decantà cap al món intel·lectual i el polític. El 1688 es doctorà en Arts i Filosofia i reuní una biblioteca important a casa seva, on, a partir del 1698, es reunien nobles i eclesiàstics erudits barcelonins que formaren l'*Acadèmia dels Desconfiats*. D'altra banda, Felip V li concedí el títol de cronista oficial de la ciutat de Barcelona.

Arran d'haver gestionat entre el 1704-05 l'alliberament d'alguns patricis barcelonins que havien estat empresonats per Felip V, fou considerat per aquest un austriacista i també empresonat. Des de llavors, es mostrà solidàriament partidari de l'arxiduc Carles d'Habsburg, que, el 1709, li concedí el títol de marquès de Vilallonga i, el 1713, l'ambaixada d'Anglaterra. En acabar la Guerra de Successió s'exilià a Londres, l'Haia i París, on passà uns mesos, i, finalment, retornà a Barcelona després d'haver demanat el perdó a Felip V, i continuà amb les seves activitats literàries fins a la seva mort, ocorreguda el 1718. Deixà inacabada la seva *Història de Catalunya*, una biografia sobre santa Eulàlia, una carta sobre sant Sever (en català) i una abundant correspondència erudita. El seu fill i hereu Ramon de Dalmases i Vilana (Barcelona 1700-1740), segon marquès de Vilallonga, fou també un erudit i membre de l'*Acadèmia de Bones Lletres* de Barcelona. Escriví poesies i treballs hagiogràfics.